

Finanšu izlūkošanas
dienests

SANKCIJU RISKU PĀRVALDĪŠANA DARĪJUMOS AR PAAUGSTINĀTA RISKA VALSTĪM

Sadarbībā ar:

FINANŠU
NOZĀRES
ASOCIĀCIJA

2025

Satura rādītājs

1. Ievads.....	3
2. Vispārīgi jautājumi.....	4
Kam jāievēro sankcijas?	4
Kādi ir sankciju veidi?	5
Kas ir sankciju risks?	6
Kas ir paaugstināta riska valstis?	7
3. Iekšējā kontroles sistēma	7
Sankciju risku novērtējums.....	8
Mērķēto finanšu sankciju riski darījumos ar paaugstināta riska valstu komersantiem.....	11
Sektorālo sankciju riski darījumos ar paaugstināta riska valstu komersantiem.....	11
Pasākumi sankciju risku mazināšanai un pārvaldīšanai	14
“Sarkano līniju” definēšana	15
Pasākumi mērķēto finanšu sankciju risku mazināšanai un pārvaldīšanai	15
Pasākumi sektorālo sankciju risku mazināšanai un pārvaldīšanai	18
IKS pasākumu pārskatīšana un atjaunināšana.....	22
4. Noslēguma jautājumi	22
Efektīvas sadarbības ar kredītiestādēm priekšnosacījumi	22
Noderīgi informācijas avoti un rīki.....	24

1.Ievads

- 1.1. Reaģējot uz neizprovocēto un nepamatoto militāro agresiju, ko Krievija īsteno pret Ukrainu, Eiropas Savienība (ES) ir noteikusi apjomīgus un bezprecedenta ierobežojošus pasākumus (sankcijas) pret Krieviju, paredzot dažāda veida sankcijas, tostarp ierobežojumus sadarboties ar noteiktām personām, ierobežojumus, kas saistīti ar preču eksportu un importu, ierobežojumus nodot ar sankcijām pakļautām precēm saistītu intelektuālo īpašumu un komercnoslēpumu, ierobežojumus sniegt noteiktus pakalpojumus, u.c. Līdzīga apjoma sankcijas ir noteiktas arī pret Baltkrieviju saistībā ar tās iesaistīšanos Krievijas agresijā pret Ukrainu.
- 1.2. ES un nacionālā līmenī ir identificētas valstis, kas nenosaka sankcijas pret Krieviju un Baltkrieviju, un kas to ģeogrāfiskā novietojuma vai citu iemeslu dēļ, tiek izmantotas, lai sankcijām pakļautas preces nogādātu Krievijā vai Baltkrievijā, radot paaugstinātu sankciju risku, sadarbojoties ar šo valstu komersantiem. Minētās valstis var tikt izmantotas arī, lai apietu citus ierobežojumus, tostarp mērķētās finanšu sankcijas, preču importa ierobežojumus un pakalpojumu sniegšanas ierobežojumus. Kā **paaugstināta sankciju riska valstis**, tostarp, identificētas **Apvienotie Arābu Emirāti (AAE), Armēnija, Azerbaidžāna, Gruzija, Indija, Kazahstāna, Kirgizstāna, Ķīna (tai skaitā Honkonga), Mongolija, Serbija, Taizeme, Tadžikistāna, Turcija un Uzbekistāna (turpmāk - paaugstināta riska valstis).**
- 1.3. ES, Japāna, Apvienotā Karaliste un Amerikas Savienotās Valstis kopīgi ir identificējušas tā dēvētās **augstas prioritātes preces**,¹ kuras Krievijai ir svarīgas militārās agresijas veikšanai, un kuras Krievijā nonāk, apejot sankcijas. ES ir noteikusi pienākumu **personām, kas pārdod, piegādā, nodod vai eksportē augstas prioritātes preces** (turpmāk - augstas prioritātes preču eksportētāji), **veikt pasākumus, tostarp veikt dokumentētu risku novērtējumu un īstenot politikas, kontroles un procedūras, lai mazinātu un efektīvi pārvaldītu sankciju apiešanas riskus**, kas saistīti ar augstas prioritātes preču tirdzniecību un eksportu.²
- 1.4. Šīs vadlīnijas ir izstrādātas, lai palīdzētu uzņēmējiem pārvaldīt savus sankciju riskus, t.sk. gūt izpratni par to, kā izstrādāt un ieviest pasākumu kopumu jeb **iekšējo kontroles sistēmu (IKS)** sankciju risku mazināšanai un pārvaldīšanai, veicot darījumus ar komersantiem paaugstināta riska valstīs, īpaši darījumus, kas saistīti ar sankcijām pakļautām precēm vai pakalpojumiem. Lai gan vadlīnijas fokusētas uz sankciju riskiem darījumos ar komersantiem paaugstināta riska valstīs, vadlīnijās aprakstītie sankciju risku pārvaldīšanas pasākumi ir attiecināmi arī uz jebkādiem uzņēmēju veiktiem tiešiem vai netiešiem darījumiem ar Krievijas un Baltkrievijas komersantiem.
- 1.5. Augstas prioritātes preču eksportētāji³ var pielietot šīs vadlīnijas, lai izpildītu tiem noteikto pienākumu izstrādāt un ieviest IKS sankciju risku mazināšanai un efektīvai

¹ ES un G7 valstu saraksts ar augstas prioritātes precēm: https://finance.ec.europa.eu/publications/list-common-high-priority-items_en;

ES un G7 valstu vadlīnijas "Preventing Russian Export Control and Sanctions Evasion: Updated Guidance for Industry". Pieejamas: https://finance.ec.europa.eu/publications/preventing-russian-export-control-and-sanctions-evasion-updated-guidance-industry_en

² Padomes Regulas (ES) Nr. 833/2014 (2014. gada 31. jūlijs), par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā (turpmāk – Padomes Regula (ES) Nr. 833/2014) 12.gb pants
Padomes Regulas (EK) Nr. 765/2006 (2006. gada 18. maijs), par ierobežojošiem pasākumiem, ņemot vērā situāciju Baltkrievijā un Baltkrievijas iesaistīšanos Krievijas agresijā pret Ukrainu (turpmāk – Padomes Regula (ES) Nr. 765/2006) 8.ga pants

³ Ar jēdzienu "augstas prioritātes preču eksportētāji" šo vadlīniju kontekstā jāsaprot fiziska vai juridiska persona, kas pārdod, piegādā, nodod vai eksportē augstas prioritātes preces. Augstas prioritātes preces uzskaitītas Padomes Regulas (ES) Nr. 833/2014 XL un XLVIII pielikumos, un Padomes Regulas (EK) Nr. 765/2006 XXX un XXXI pielikumos.

pārvaldīšanai. Vienlaikus jāņem vērā, ka augstas prioritātes preču eksportētājiem IKS pasākumi ir jāievieš un jāpiemēro attiecībā uz visiem darījumiem, ne tikai uz darījumiem ar komersantiem paaugstināta riska valstīs.

- 1.6. Šīs vadlīnijas izstrādātas, ievērojot Eiropas Komisijas, Finanšu izlūkošanas dienesta (FID) un citu valstu informācijas avotus un labo praksi. Vadlīnijas fokusētas uz ES pret Krieviju un Baltkrieviju noteikto sankciju risku pārvaldīšanu, bet tās var pielietot arī citu sankciju risku pārvaldīšanai.
- 1.7. Vadlīnijas ir izstrādājis FID sadarbībā ar Finanšu nozares asociāciju, Latvijas Banku, Valsts ieņēmumu dienestu (VID) Muitas pārvaldi, Ārlietu ministriju un Latvijas Darba devēju konfederāciju. Vadlīnijas izstrādātas konsultējoties ar Latvijas kredītiestādēm.
- 1.8. Vadlīnijām ir rekomendējošs raksturs un tās nav uzskatāmas par FID sniegtu uzziņu vai juridisku konsultāciju.

2. Vispārīgi jautājumi

Kam jāievēro sankcijas?

- 2.1. Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likumā⁴ ir noteikts pienākums visām personām ievērot un izpildīt starptautiskās un nacionālās sankcijas. Ikvienai personai ir patstāvīgi, bez iepriekšēja brīdinājuma, jāievēro un jāizpilda sankcijas, ņemot vērā katras individuālas situācijas faktiskos apstākļus. Persona nedrīkst palauties, ka, veicot darījumu, sankcijas tikušas ievērotas, ja kredītiestāde ir izpildījusi maksājumu vai muitas iestāde ir jāvusi kravai šķērsot robežu, jo iestāžu rīcībā var nebūt pilnīgas informācijas par darījuma apstākļiem un iesaistītajām pusēm.
- 2.2. ES sankcijas ir jāievēro un jāizpilda:
 - 2.2.1. ES teritorijā, tostarp tās gaisa telpā;
 - 2.2.2. visos gaisa kuģos vai kuģos, kas atrodas kādas dalībvalsts jurisdikcijā;
 - 2.2.3. jebkurai personai, kurai ir kādas dalībvalsts valstspiederība, ES teritorijā vai ārpus tās;
 - 2.2.4. visām juridiskajām personām, vienībām vai struktūrām, kas reģistrētas vai izveidotas saskaņā ar kādas ES dalībvalsts tiesību aktiem;
 - 2.2.5. visām juridiskajām personām, vienībām vai struktūrām saistībā ar jebkādiem darījumiem, ko tās pilnīgi vai daļēji veic ES.⁵
- 2.3. Tāpat personai ir jādara viss iespējamais, lai nodrošinātu, ka tai piederoša vai tās kontrolē esoša juridiska persona, tai skaitā ārpus ES iedibināta juridiska persona, nepiedalās darbībās, ar ko tiek pārkāptas ES sankcijas. Noteiktos gadījumos personai arī jānodrošina, ka tai piederoša vai tās kontrolē esoša ārpus ES iedibināta juridiska persona īsteno specifiskas ES sankciju regulējuma prasības.⁶

⁴ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma 2. panta otrā daļa, pieejams <https://likumi.lv/ta/id/280278-starptautisko-un-latvijas-republikas-nacionalo-sankciju-likums>

⁵ Padomes Regulas (ES) Nr. 833/2014 13. pants; Padomes Regulas (EK) Nr. 765/2006 10. pants; Padomes Regulas (ES) Nr. 269/2014 (2014. gada 17. marts) par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība (turpmāk – Padomes Regula (ES) Nr. 269/2014) 17. pants

⁶ Padomes Regulas (ES) Nr. 833/2014 12.gb panta trešais punkts; Padomes Regula (EK) Nr. 765/2006 8.ga panta trešais punkts.

Kādi ir sankciju veidi?

2.4. Sankcijas var iedalīt divos pamata veidos:

2.4.1. **mērķētas finanšu sankcijas;**

2.4.2. **sektorālās sankcijas.**

2.5. Mērķētas finanšu sankcijas:

2.5.1. paredz pienākumu iesaldēt visus līdzekļus un saimnieciskos resursus, kas ir ES mērķēto finanšu sankciju sarakstos iekļautu personu vai ar tām saistītu personu, vienību vai struktūru īpašumā, valdījumā, turējumā vai pārziņā (jeb kontrolē); kā arī

2.5.2. aizliedz tieši vai netieši darīt pieejamus līdzekļus vai saimnieciskos resursus ES mērķēto finanšu sankciju sarakstos uzskaitītām personām vai ar tām saistītām personām, vienībām, struktūrām, vai to labā.⁷

2.6. Minētais pēc būtības nozīmē, ka ir **aizliegts tieši vai netieši veikt jebkādas darījumus ar fiziskām un juridiskām personām, kas iekļautas ES mērķēto finanšu sankciju sarakstos un juridiskām personām, kas tieši vai netieši atrodas 50% vai vairāk ES sarakstos iekļautu personu īpašumā vai kontrolē** (turpmāk - sankciju subjekti). Ar kontroli saprot, piemēram, ES mērķēto finanšu sankciju sarakstos iekļautas personas tiesības īstenot dominējošu ietekmi uzņēmumā, vienbalsīgi pieņemt lēmumus attiecībā uz juridiskās personas darbinieku vai amatpersonu iecelšanu amatos vai atcelšanu no tiem, pieņemt citus ar juridisko personu saistītus lēmumus, kā arī citus kritērijus un pazīmes pēc kurām var konstatēt, ka uzņēmumu kontrolē sankciju subjekts. Kontrole un tās kritēriji detalizētāk tiek skaidroti Eiropas Savienības Padomes vadlīnijās "ES paraugprakse attiecībā uz ierobežojošo pasākumu efektīvu īstenošanu"⁸ (turpmāk - ES Padomes paraugprakse).

2.7. **Sektorālās sankcijas vispārīgi ir sankcijas, kas noteiktas pret konkrētām precēm un pakalpojumiem, aizliedzot pakalpojumu sniegšanu un preču importu, eksportu vai tranzītu.** Tās var tikt mērķētas uz konkrētām nozarēm, kas ir būtiskas konkrētas valsts vai reģiona ekonomikai un ietvert, piemēram, tādus pasākumus kā tirdzniecības, ieguldījumu, finansējuma vai tehnoloģiju nodošanas ierobežojumus konkrētās nozarēs, aizliegumus vai ierobežojumus noteiktu preču un tehnoloģiju eksportam vai importam, kā arī aizliegumus sniegt finanšu pakalpojumus vai ieguldījumus un citus pasākumus. Jāņem vērā, ka, reaģējot uz Krievijas pilna mēroga militāru iebrukumu Ukrainā, **ES pret Krieviju un Baltkrieviju ir noteikusi sektorālās sankcijas, kas aptver ļoti plašu preču un nozaru klāstu, kā arī noteikusi iepriekš nebijušu veidu sektorālās sankcijas.** Tāpēc būtiski izprast, ka šobrīd arvien plašāks sektoru, preču un pakalpojumu loks tiek pakļauts sektorālajām sankcijām, un personām ir svarīgi būt informētām par dažādiem sektorālo sankciju veidiem, lai nodrošinātu, ka sankcijas tiek izpildītas un personas netiek iesaistītas sankciju pārkāpšanā vai apiešanā.

2.8. ES sankcijas nosaka atsevišķas, šauri definētas atkāpes jeb izņēmumus no sankcijām, kad aizliegta darbība var tikt veikta, ja saņemta kompetentās iestādes (Latvijā – FID) atļauja.⁹ ES sankcijās paredzēti arī atsevišķi, šauri definēti atbrīvojumi, kad specifiskos

⁷ Padomes Regulas (ES) Nr. 269/2014 2. pants; Padomes Regula (EK) Nr. 765/2006 2. pants.

⁸ Eiropas Savienības Padomes vadlīniju "ES paraugprakse attiecībā uz ierobežojošo pasākumu efektīvu īstenošanu" 64. līdz 67. punkts, pieejamas: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11623-2024-INIT/lv/pdf>

⁹ Saskaņā ar Sankciju likuma 10. panta pirmo daļu, ja starptautiskās vai nacionālās sankcijas paredz noteiktus izņēmuma gadījumus sankciju izpildē, FID pēc pamatota rakstveida iesnieguma, ko iesniedzis sankciju subjekts vai persona, kas vēlas veikt darbības, uz kurām attiecināmas starptautiskās vai nacionālās sankcijas, var pieņemt lēmumu par šādu izņēmumu piemērošanu, izņemot šā panta 1.¹, 1.² un 1.³ daļā minētos gadījumus. Rakstveida iesnieguma iesniedzējam ir pienākums iesniegumā norādīt izņēmuma piemērošanas nepieciešamību un juridisko pamatojumu un iesniegumam pievienot izņēmuma piemērošanu pamatojošus dokumentus un informāciju. Vairāk informācijas skatīt: <https://sankcijas.fid.gov.lv/iesniegums-atlaujas-sanemsanai>

gadījumos sankcijas nav jāpiemēro, piemēram, ja sankciju regulējumā noteiktajos termiņos tiek izpildīts iepriekš (proti, pirms attiecīgo sankciju noteikšanas) noslēgts līgums.

Kas ir sankciju risks?

- 2.9. Sankciju risks ir potenciāli **draudi** un **ievainojamība**, kuriem pastāvot var tikt **pārkāptas** sankcijas.
- 2.10. Personām, izpildot sankcijas, ir jānodrošina, ka nekavējoties bez iepriekšēja brīdinājuma tiek ievēroti visi ierobežojumi, ko nosaka starptautiskās un nacionālās sankcijas regulējošie normatīvie akti.¹⁰ Ir aizliegts iesaistīties darbībās, kas vērstas uz sankciju pārkāpšanu. Par sankciju pārkāpšanu persona **var tikt saukta pie administratīvās atbildības¹¹ vai kriminālatbildības.**¹²
- 2.11. Ir aizliegts **apzināti un tiši piedalīties darbībās, kuru mērķis ir apiet sankciju normatīvajā regulējumā noteiktos aizliegumus vai kuru rezultātā šie aizliegumi tiek apietti, tostarp piedaloties šādās darbībās un necensoties apzināti panākt minēto mērķi vai rezultātu, taču apzinoties to, ka līdzdalībai var būt minētais mērķis vai rezultāts, un pieļaujot šādu iespējamību.**¹³ Minētais nozīmē, ka par sankciju pārkāpšanu atbildība var iestāties arī tad, ja persona iesaistās darījumā, apzinoties, ka ar tās līdzdalību var tik apietas sankcijas, bet neveic pasākumus, lai novērstu sankciju apiešanas iestāšanās iespējamību.

1. tabula: Sankciju pārkāpšanas un apiešanas piemēri

Sankciju pārkāpšanas un apiešanas piemēri
▪ Uzņēmējs veic darījumu ar juridisku personu, kura pieder 50% vai vairāk ES mērķēto finanšu sankciju sarakstā iekļautai personai, vai atrodas šīs personas kontrolē. ▪ Uzņēmējs, eksportējot vai importējot sankcijām pakļautas preces, norāda nepareizu preču kombinētās nomenklatūras¹⁴ (KN) kodu, uzdodot preces par tādām, kas nav pakļautas sankcijām. ▪ Uzņēmējs eksportē sankcijām pakļautas preces uz Krievijai vai Baltkrievijai kaimiņos esošu trešo valsti, nepārliedzinoties par preču gala lietotāju, un preču saņēmējs preces tālāk piegādā gala lietotajām Krievijā vai Baltkrievijā. ▪ Augstas prioritātes preču eksportētājs nav veicis atbilstošus pasākumus, lai novērstu sankciju apiešanas riskus, kā rezultātā tā eksportētās augstas prioritātes preces nonāk Krievijā vai Baltkrievijā. ▪ Uzņēmējs nodrošina savu meitas sabiedrību Krievijā ar uzņēmumu pārvaldības programmatūru, nesaņemot iepriekšēju FID atļauju.

¹⁰ Ministru kabineta 2024. gada 26. marta noteikumu Nr. 184 "Starptautisko un nacionālo sankciju ierosināšanas un izpildes kārtība" 15. punkts, pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/350812-starptautisko-un-nacionalo-sankciju-ierosinasanas-un-izpildes-kartiba>

¹¹ Skatīt Sankciju likuma 18. pantu, kas ir spēkā no 10.06.2025.

¹² Krimināllikuma 84. pants, pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/88966-kriminallikums>

¹³ Padomes Regulas (ES) Nr. 833/2014 12. pants; Padomes Regulas (EK) Nr. 765/2006 1.m pants; Padomes Regulas (ES) Nr. 269/2014 9. pants.

¹⁴ Kombinētā nomenklatūra ir ES preču muitas tarifu nomenklatūra, kas ieviesta balstoties uz Pasaules Muitas organizācijas Harmonizētās sistēmas (HS) konvencijas nomenklatūru. HS konvencijas nomenklatūra ir preču nomenklatūra (pirmo) sešu ciparu līmenī, kas tiek izmantota par pamatu vairāk nekā 200 valstu nacionālajām (vai reģionālajām) preču muitas tarifu nomenklatūrām, t.i. HS konvencijas dalībvalstu nacionālās (vai reģionālās) preču muitas tarifu nomenklatūras pirmo sešu ciparu līmenī ir vienādas. HS nomenklatūra ir pamatā arī Eirāzijas ekonomiskās savienības, kuras dalībvalstis tostarp ir Krievija un Baltkrievija, preču muitas tarifu nomenklatūrai. ES Kombinētā nomenklatūra ieviesta ar Padomes Regulu (EEK) Nr. 2658/87 (1987. gada 23. jūlijs) par tarifu un statistikas nomenklatūru un kopējo muitas tarifu, pieejama: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A01987R2658-20250101&qid=1749037014371>

- Uzņēmējs sniedz konsultācijas un apmācības jeb tehnisko palīdzību saistībā ar sankcijām pakļautu preču ražošanu savai meitas sabiedrībai Krievijā vai Baltkrievijā.

Kas ir paaugstināta riska valstis?

2.12. Paaugstināta sankciju riska valstis ir valstis, kas, balstoties, cita starpā uz FID saņemtajiem ziņojumiem par aizdomīgiem darījumiem, VID Muitas pārvaldes sniegto informāciju par darījumiem, kuros saskatāmas sankciju apiešanas pazīmes, kā arī ES un dalībvalstu kompetento institūciju un citu valstu kompetento institūciju apkopoto informāciju, identificētas kā valstis, caur kurām notiek pret Krieviju noteikto sankciju apiešana. Tostarp, kā paaugstināta riska valstis identificētas:

2.12.1. Eirāzijas ekonomiskās savienības dalībvalstis – **Armēnija, Kazahstāna un Kirgizstāna**;¹⁵

2.12.2. Neatkarīgo Valstu Sadraudzības valstis – **Azerbaidžāna, Tadžikistāna, Uzbekistāna**;

2.12.3. citas valstis, kas nenosaka sankcijas pret Krieviju – **AAE, Gruzija, Indija, Ķīna (tai skaitā Honkonga), Mongolija, Serbija, Taizeme un Turcija**.

2.13. Jāņem vērā arī, ka augstāk norādītais paaugstināta riska valstu uzskaitījums ir mainīgs un nav izsmeljošs. Uzņēmējiem jāseko līdzi aktuālajai informācijai par sankciju apiešanas ceļiem un valstīm (īpaši **Dienvidaustumāzijas** reģionā).

2.14. Norādāms, ka tostarp, pateicoties ES un citu valstu diplomātiskajām darbībām, vairākas paaugstināta riska valstis veic noteiktus pasākumus, lai mazinātu sankciju apiešanu caur to jurisdikcijām.

2.15. Uzņēmēju sadarbība ar komersantiem paaugstināta riska valstīs var notikt, ja sadarbības rezultātā netiek pārkāptas sankcijas, ko iespējams nodrošināt, veicot piemērotus pasākumus, kas vērsti uz sankciju prasību izpildi un sankciju risku pārvaldīšanu.

3. Iekšējā kontroles sistēma

3.1. IKS ir pasākumu kopums, kas ietver uz sankciju prasību izpildes nodrošināšanu vērstas darbības. Šīs darbības ir jāuztver kā process, kura ietvaros:

3.1.1. veicot sankciju risku novērtējumu, tiek identificēti tie uzņēmēja saimnieciskās darbības aspekti, kuros pastāv sankciju riski;

3.1.2. tiek izstrādāti, ieviesti un piemēroti risku pārvaldīšanas un mazināšanas pasākumi, tai skaitā ieviestas un veiktas darījumu pārbaudes;

3.1.3. tiek veikta IKS periodiska pārskatīšana un atjaunināšana.

3.2. IKS ieviešanas mērķis ir mazināt un pārvaldīt sankciju riskus. To, kādus konkrētus IKS pasākumus nepieciešams ieviest, uzņēmējam palīdz noskaidrot sankciju risku novērtējums. Nepastāv universāls IKS modelis – izstrādājot IKS, uzņēmējs ņem vērā sankciju risku novērtējuma rezultātā identificētos sankciju riskus, kā arī citus faktorus, piemēram, uzņēmuma izmēru, darbības jomu, darījumu apjomu un darbinieku skaitu.

3.3. Par sankciju risku pārvaldīšanu un IKS ieviešanu primāri atbildība ir uzņēmuma vadībai. Vadība ieceļ par IKS ieviešanu un aktualizēšanu atbildīgo darbinieku un nodrošina, ka par IKS atbildīgajai personai ir darbam nepieciešamās zināšanas. Sankciju risku pārvaldīšanai jāpiešķir nepieciešamie resursi (finansālie, IT un

¹⁵ Paziņojums uzņēmējiem, importētājiem un eksportētājiem 2022/C 145 I/01, pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=oj%3AJOC_2022_145_I_0001

cilvēkresursi), kā arī jānodrošina, ka tiek veikti izglītojoši pasākumi darbinieku izpratnes par IKS veicināšanai.

Sankciju risku novērtējums

3.4. Sankciju risku novērtējuma mērķis ir:

- 3.4.1. identificēt un novērtēt uzņēmēja saimnieciskās darbības veidiem, darījumiem un darījumu partneriem piemētošos sankciju riskus;
- 3.4.2. noteikt, kādus pasākumus sankciju risku mazināšanai un pārvaldīšanai uzņēmumā nepieciešams ieviest, nodrošināt vai uzlabot.

3.5. Sankciju risku novērtējuma veikšanā jāiesaista darbinieki, kas pārzina ar saimnieciskās darbības virzieniem saistītos procesus, darījumus un darījumu partnerus.

3.6. Veicot sankciju risku novērtējumu, ir jāiegūst un jāpēta informācija par uzņēmēja faktiskajiem darījumiem, darījumu partneriem, precēm un pakalpojumiem. Sankciju risku novērtējumu var organizēt, piemēram, formulējot jautājumus, uz kuriem sankciju risku novērtējuma rezultātā jāiegūst atbildes, kas pamatotas gan ar uzņēmēja iekšējiem datiem, gan ārējo informāciju. Jautājumus jāformulē tā, lai tie palīdzētu identificēt tos darījumus, kuriem piemīt sankciju riski (skatīt turpinājumā punktus 3.11. – 3.24.) un noteikt, kādi konkrēti pasākumi ieviešami šo risku mazināšanai un pārvaldīšanai (skatīt turpinājumā punktus 3.25. – 3.54.).

3.7. Piemēri jautājumiem, ko uzņēmējs var uzdot sankciju risku novērtējuma ietvaros, norādīti 2. tabulā. Tabulā norādīto jautājumu saraksts nav izsmeļošs, un ne visi norādītie jautājumi būs aktuāli konkrētajam uzņēmēja saimnieciskās darbības veidam – uzņēmējam jāņem vērā savai saimnieciskajai darbībai atbilstošie jautājumi.

3.8. Uzņēmējs definē laika periodu, par kādu tiek veikts sankciju riska novērtējums, piemēram, pēdējais gads vai pēdējie divi gadi līdz riska novērtējuma veikšanas brīdim. Attiecīgi, sniedzot atbildes uz sankciju riska novērtējuma jautājumiem, uzņēmējs ņem vērā faktiskos uzņēmēja saimnieciskās darbības datus par attiecīgo laika periodu.

2. tabula: Piemēri sankciju riska novērtējuma jautājumiem

Kādus darījumus uzņēmējs veic?
▪ Kāda veida pakalpojumi un kādā apmērā tiek sniegti un saņemti? ▪ Vai un ar kādām precēm saistīti sniegtie pakalpojumi? ▪ Kādā apmērā un kāda veida preces un tehnoloģijas tiek pārdotas un iegādātas? Kādi ir šo preču un tehnoloģiju KN kodi?
Kāda veida un cik komersanti (darījumu partneri un citas ieinteresētas puses) ir identificējami veiktajos darījumos?
▪ Pircēji un pārdevēji? ▪ Darījumu partneru kredītiestādes? ▪ Maksājumu saņēmēji vai veicēji? ▪ Starpniecības pakalpojumu sniedzēji? ▪ Pakalpojumu gala saņēmēji? ▪ Preču importētāji un eksportētāji? ▪ Preču ražotāji, izplatītāji vai preču gala lietotāji? ▪ Transporta, ekspedīcijas un loģistikas pakalpojumu sniedzēji? ▪ Apdrošināšanas pakalpojumu sniedzēji? ▪ Citi komersanti?

Vai un kādos darījumos ir tieši vai netieši iesaistīti paaugstināta riska valstu, Krievijas vai Baltkrievijas komersanti?
▪ Kādos un cik daudz/cik liela apjoma darījumos paaugstināta riska valstu, Krievijas vai Baltkrievijas komersanti bijuši iesaistīti novērtējuma periodā (piemēram, cik un kādos darījumos 2024. gadā un 2025. gada pirmajā pusgadā)? ▪ Kādos un cik daudz/kāda apjoma darījumos paaugstināta riska valstu, Krievijas vai Baltkrievijas komersanti varētu iesaistīties nākotnē, ņemot vērā uzņēmēja plānotas izmaiņas darbībā?
Kāda informācija ir pieejama par darījumos iesaistītajiem paaugstināta riska valstu, Krievijas vai Baltkrievijas komersantiem?
▪ Komersanta reģistrācijas dati komercreģistros, nodokļu reģistros? ▪ Informācija par komersanta īpašumtiesību struktūru un amatpersonām? ▪ Informācija par komersanta uzņēmējdarbības veidiem? ▪ Informācija par komersanta sadarbības partneriem? ▪ Informācija par komersanta saimnieciskās darbības rezultātiem iepriekšējos periodos? ▪ Informācija par komersantu, to īpašnieku, amatpersonu un sadarbības partneru atrašanos sankciju sarakstos vai to saistību ar sankciju subjektiem, Krievijas vai Baltkrievijas aizsardzības nozari, vai augsta ranga Krievijas vai Baltkrievijas amatpersonām?
Vai tiek veikti vispārīgi pasākumi, lai mazinātu un pārvaldītu sankciju riskus?
▪ Vai tiek definētas "sarkanās līnijas" jeb darījumi (vai apstākļi), kas rada tik augstu risku uzņēmējam tikt iesaistītam sankciju pārkāpšanā, ko uzņēmējs nevar pārvaldīt, un kuros tāpēc uzņēmējs neiesaistās? ▪ Vai ir noteikts darbinieks/i, kuru tiešā atbildībā ir veikt pasākumus jeb pārbaudes, lai mazinātu un pārvaldītu sankciju riskus? ▪ Vai, ņemot vērā uzņēmēja saimnieciskās darbības veidu, apmēru un klientus, sankciju risku mazināšanai un pārvaldīšanai tiek piešķirti pietiekoši cilvēkresursi, IT un citi resursi?
Vai tiek veikti pietiekami pasākumi, lai mazinātu un pārvaldītu mērķēto finanšu sankciju riskus darījumos, kuros iesaistīti paaugstināta riska valstu, Krievijas vai Baltkrievijas komersanti?
▪ Vai tiek identificēti galvenie darījumā tieši un netieši iesaistītie komersanti, tostarp pārdevēji, pircēji, gala lietotāji, izplatītāji, ražotāji, loģistikas, uzglabāšanas, transporta un ekspedīcijas pakalpojumu sniedzēji, maksājumu veicēji vai saņēmēji, kredītiestādes? ▪ Vai tiek veiktas un dokumentētas komersantu, to īpašnieku, vadības un sadarbības partneru pārbaudes pret ES, ANO un citu valstu, organizāciju sankciju sarakstiem? ▪ Vai tiek analizēti un dokumentēti citi mērķēto finanšu sankciju riski attiecībā uz komersantiem (piemēram, novērtēti šo Vadlīniju 4. tabulā norādītie sankciju risku indikatori)? ▪ Vai tiek iegūta un glabāta pietiekama informācija par komersantu īpašumtiesību struktūru, vadību un darījumu partneriem (tostarp gala lietotājiem un ražotājiem), lai pārliecinātos, ka tie nav iekļauti ES, ANO vai citu valstu sankciju sarakstos, un ka komersanta darbība neatbilst mērķēto finanšu sankciju risku indikatoriem? ▪ Vai darījumos iesaistīto komersantu pārbaudes tiek periodiski atkārtotas?
Kāda informācija pieejama par precēm un pakalpojumiem darījumos, kuros iesaistīti paaugstināta riska valstu, Krievijas vai Baltkrievijas komersanti?
▪ Vai ir veikta un ir zināma preču KN klasifikācija? ▪ Vai preces atbilstoši to KN klasifikācijai ir pakļautas sektorālo sankciju aizliegumiem vai ierobežojumiem, piemēram, iekļautas kādā no Regulas (ES) 833/2014 vai Regulas (EK) 765/2006 pielikumiem?

- Vai preces ir iekļautas Regulas (ES) 833/2014 VII pielikumā vai Regulas 765/2006 Va pielikumā?
- Vai preces ir iekļautas augstas prioritātes preču sarakstā?
- Vai preces vai tehnoloģijas ir iekļautas divējāda lietojuma preču sarakstā?
- Vai preces ir iekļautas ekonomiski kritisko preču sarakstā?
- Vai preces vai tehnoloģijas ir iekļautas ES Kopējā militāro preču sarakstā vai Latvijas Nacionālajā stratēģiskās nozīmes preču un pakalpojumu sarakstā?
- Vai ir zināma sankcijām pakļauto preču izcelsmes valsts ar preču importu saistītos darījumos?
- Vai uz precēm attiecas tranzīta caur Krieviju vai Baltkrieviju aizliegums?
- Vai pakalpojumi nav pakļauti sektorālo sankciju aizliegumiem, piemēram, saskaņā ar Regulas (ES) 833/2014 5.n pantu¹⁶ vai citiem Regulas 833/2014 pantiem?
- Vai tiek sniegta tehniskā palīdzība, starpniecības pakalpojumi vai citi pakalpojumi, kas saistīti ar sankcijām pakļautām precēm vai ar sankcijām pakļauto preču nodrošināšanu, ražošanu, apkopi un izmantošanu?
- Vai tiek sniegts finansējums vai finansiāla palīdzība, kas saistīta sankcijām pakļautām precēm?
- Vai tiek pārdotas, licencētas vai jebkādā citā veidā nodotas intelektuālā īpašuma tiesības vai komercnoslēpums, saistībā ar sankcijām pakļautām precēm?

Vai tiek veikti pietiekami pasākumi, lai mazinātu un pārvaldītu sektorālo sankciju riskus darījumos, kuros iesaistīti paaugstināta riska valstu, Krievijas vai Baltkrievijas komersanti?

- Vai tiek veiktas pārbaudes, lai pārliecinātos par preču klasifikācijas pareizību?
- Vai eksporta darījumos tiek identificēts preču gala lietotājs un iegūti gala lietojumu apliecinājoši dokumenti?
- Vai importa darījumos tiek iegūti un glabāti dokumenti, kas pamato preču izcelsmi?
- Vai tiek iegūta informācija par preču transportēšanas maršrutu?
- Vai tiek iegūti un glabāti preču transporta dokumenti un dokumenti, kas apliecina preču importu (importa deklarācijas) galamērķa valstī?
- Vai tiek veiktas darījumu pārbaudes, lai pārliecinātos, ka sankcijām pakļautas preces netiek novirzītas uz Krieviju?
- Vai tiek veiktas darījumu pārbaudes, lai pārliecinātos, ka netiek iegādātas vai importētas sankcijām pakļautas preces?
- Vai tiek analizēti un dokumentēti citi sektorālo sankciju riski attiecībā uz darījumu (piemēram, novērtēti šo Vadlīniju 6. tabulā norādītie sankciju risku indikatori)?
- Vai tiek identificēti sniegto pakalpojumu un programmatūras lietotāji un veiktas pārbaudes, lai pārliecinātos, ka sankcijām pakļauti pakalpojumi vai programmatūra netiek netieši darīta pieejama Krievijas komersantiem?
- Vai uzņēmēja ražoto preču izplatītāji veic pasākumus sankciju risku mazināšanai un pārvaldīšanai?

3.9. Identificējot un novērtējot uzņēmēja darbībai piemītošos sankciju riskus, uzņēmējam jāņem vērā:

- 3.9.1. šajās vadlīnijās aprakstītos sankciju riskus darījumos ar paaugstināta riska valstu komersantiem (skatīt turpinājumā punktus 3.11 līdz 3.24);
- 3.9.2. šajās vadlīnijās uzskaitītos mērķēto finanšu sankciju risku indikatorus (skatīt 4. tabulu);

¹⁶ Šobrīd Regulas (ES) 833/2014 5.n pants aizliedz Krievijā reģistrētām juridiskajām personām un Krievijas valdībai tieši un netieši sniegt virkni dažādu pakalpojumu, piemēram, būvniecības, arhitektūras un inženiertehniskos pakalpojumus, juridisko konsultāciju pakalpojumus un IT konsultāciju pakalpojumus, grāmatvedības, revīzijas, tai skaitā tiesību aktos noteiktās revīzijas, uzskaites pakalpojumus vai konsultācijas nodokļu jomā, vai konsultācijas saimnieciskās darbības un vadībzinību jomā vai sabiedrisko attiecību pakalpojumus, u.c.

- 3.9.3. šajās vadlīnijās uzskaitītos sektorālo sankciju risku indikatorus (skatīt 6. tabulu);
- 3.9.4. FID izstrādātos sektorālo un mērķēto finanšu sankciju indikatorus;¹⁷
- 3.9.5. FID Nacionālo NILLTPF risku novērtēšanas ziņojumā iekļauto nacionālo sankciju pārkāpšanas un apiešanas risku novērtējumu;¹⁸
- 3.9.6. starptautisko organizāciju, Eiropas Komisijas, FID, citu valstu kompetento iestāžu un nevalstisko organizāciju publicēto informāciju par sankciju risku indikatoriem, sankciju apiešanas veidiem, ceļiem un piemēriem;
- 3.9.7. informāciju plašsaziņas līdzekļos par sankciju apiešanas gadījumiem;
- 3.9.8. citu uzņēmējam pieejamu informāciju.

3.10. Darījumi ar sankcijām pakļautām precēm vai pakalpojumiem, ja tajos iesaistīti paaugstināta riska valstu komersanti vai paaugstināta riska valsts teritorija, vai jurisdikcija, ir darījumi ar **paaugstinātu sankciju risku**. Jebkuri darījumi, kuros iesaistīti Krievijas vai Baltkrievijas komersanti, teritorija vai jurisdikcija, ir darījumi ar paaugstinātu sankciju risku. Lai nodrošinātu, ka uzņēmējs netiek iesaistīts sankciju pārkāpšanā, uzņēmējam jāveic piemēroti pasākumi, lai pārvaldītu ar šādiem paaugstināta riska darījumiem saistītos riskus.

Mērķēto finanšu sankciju riski darījumos ar paaugstināta riska valstu komersantiem

3.11. ES mērķēto finanšu sarakstos, tostarp, ir iekļauti nozīmīgi Krievijas un Baltkrievijas uzņēmēji, kā arī juridiskās personas, kas materiāli vai finansiāli atbalsta Krievijas vai Baltkrievijas valdību.

3.12. Mērķētās finanšu sankcijas var tikt pārkāptas vai apietas tostarp:

- 3.12.1. veicot darījumus ar komersantu, kurš ir sankciju subjekts (tieši iekļauts mērķēto finanšu sankciju sarakstā vai atrodas sankciju sarakstā iekļautas personas īpašumā vai kontrolē);
- 3.12.2. veicot darījumus ar kredītiestādi, kura pakļauta mērķētām finanšu sankcijām (piemēram, turēt norēķinu kontu sankcijām pakļautā kredītiestādē, veikt maksājumus no trešajā valstī reģistrētas kredītiestādes uz sankcijām pakļautu kredītiestādi, utt.);
- 3.12.3. piegādājot preces komersantam, nepārlicinoties par preču gala lietotāju, kurš tās tālāk piegādā sankciju subjektam;
- 3.12.4. veicot darījumu, kura rezultātā ekonomisko labumu netieši gūst sankciju subjekts (piemēram, nomājot no komersanta paaugstināta riska valstī preces, kuru īpašnieks ir cits komersants, kas ir sankciju subjekts);
- 3.12.5. iegādājoties tādas preces no komersanta paaugstinātā riska valstī, kuru ražotājs ir sankciju subjekts.

Sektorālo sankciju riski darījumos ar paaugstināta riska valstu komersantiem

Sankcijām pakļautu preču tirdzniecība un eksports uz paaugstināta riska valstīm

3.13. Sektorālās sankcijas¹⁹ nosaka aizliegumus **tieši vai netieši pārdot, piegādāt, nodot vai eksportēt** uz Krieviju un Baltkrieviju vai izmantošanai Krievijā un Baltkrievijā plaša klāsta sankcijām pakļautas preces.

¹⁷ FID metodiskais materiāls "Sektorālo un mērķēto finanšu sankciju apiešanas indikatori", pieejams: https://fid.gov.lv/uploads/files/Sankciju_apiesanas_indikatori_2024.pdf

¹⁸ Nacionālais NILLTPF risku novērtēšanas ziņojums par 2020.–2022. gadu, pieejams: <https://fid.gov.lv/uploads/files/2023/NACION%C4%80LAIS%20NILLTPF%20RISKU%20NOV%C4%92RT%C4%92%C5%A0ANAS%20ZI%C5%85OJUMS%20PAR%202020.%E2%80%932022.%20GADU.pdf>

¹⁹ Padomes Regula (ES) Nr. 833/2014; Padomes Regula (EK) Nr. 765/2006.

- 3.14. Aizliegumi attiecas arī uz tehniskās palīdzības, starpniecības pakalpojumu, finansējuma, finansiālas palīdzības un citu pakalpojumu sniegšanu saistībā ar sankcijām pakļautām precēm un tehnoloģijām, un minēto preču un tehnoloģiju nodrošināšanu, ražošanu, apkopi un izmantošanu, kā arī uz intelektuālā īpašuma tiesību un komercnoslēpuma,²⁰ kas saistīts ar sankcijām pakļautām precēm, pārdošanu, licencēšanu vai nodošanu jebkādā citā veidā. Ir aizliegts arī noteiktu sankcijām pakļauto preču tranzīts caur Krieviju un Baltkrieviju.
- 3.15. Preču "nodošana" ir plašs jēdziens, kas aptver plašu darbību klāstu, t.i., ne tikai preču ieviešanu ES vai izvešanu no tās, bet arī preču transportēšanu, tostarp (bet ne izsmeltoši) to iekraušanu un pārkraušanu. Preču "nodošanas" aizliegums piemērojams ne tikai saistībā ar faktisku eksportu vai importu (piemēram, precēm, kuras ievēd ES muitas teritorijā vai izved no tās), bet arī tad, ja šie produkti netiek ievesti ES, bet tiek pārvadāti starp Krieviju un trešo valsti (un otrādi). Līdz ar to aizliegumi, kas saistīti ar preču eksportu, ir jāievēro neatkarīgi no tā, vai preču eksports tiek uzsākts ES un neatkarīgi no tā, vai preces šķērso ES teritoriju.²¹
- 3.16. Sektorālās sankcijas preču tirdzniecībā un eksportā uz paaugstināta riska valstīm var tik pārkāptas vai apietas tostarp:
- 3.16.1. pārdodot, eksportējot vai transportējot sankcijām pakļautas preces no ES vai trešajām valstīm uz paaugstināta riska valstīm, nepārļiecinoties par preču gala lietotāju, komersantiem, kuri tās tālāk novirza preču gala lietotājam Krievijā;
 - 3.16.2. transportējot sankcijām pakļautas preces no ES vai no trešajām valstīm tranzītā caur Krieviju, ja uz minētajām precēm attiecas preču tranzīta caur Krieviju aizliegums;
 - 3.16.3. sniedzot starpniecības pakalpojumus, tehnisko palīdzību vai finansiālu palīdzību sankcijām pakļauto preču tirdzniecībā no ES vai no trešajām valstīm uz paaugstināta riska valstīm, ja preces tālāk tiek novirzītas uz Krieviju;
 - 3.16.4. tieši vai netieši nododot intelektuālā īpašuma tiesības vai komercnoslēpumu saistībā sankcijām pakļautām precēm komersantiem Krievijā.

Papildus riski sankcijām pakļauto augstas prioritātes preču eksportētājiem

- 3.17. Augstas prioritātes preču sarakstā²² ir iekļautas tādas sankcijām pakļautas preces, kas Krievijai nepieciešamas militāro preču izstrādē, ražošanā un izmantošanā vai, kuras atrastas Krievijas ieročos kaujas laukā. Minētās preces Krievijas komersanti cenšas iegūt, apejot sankcijas.
- 3.18. Personai, kas pārdod, piegādā, nodod vai eksportē augstas prioritātes preces vai tehnoloģijas, ir pienākums veikt atbilstīgus pasākumus, lai identificētu un novērtētu riskus, kas saistīti ar augstas prioritātes preču eksportu uz Krieviju vai Baltkrieviju vai izmantošanai Krievijā vai Baltkrievijā, un nodrošināt, ka minētie riska novērtējumi tiek dokumentēti un atjaunināti. Personai ir jāiesteno atbilstošas politikas, kontroles un procedūras, lai mazinātu un efektīvi pārvaldītu riskus, kas saistīti ar šādu preču vai

²⁰ Jēdziena "komercnoslēpums" definīcija skaidrota Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) Nr. 2016/943 (2016. gada 8. jūnijs) par zinātniskās un darījumdarbības neizpaužamas informācijas (komercnoslēpumu) aizsardzību pret nelikumīgu iegūšanu, izmantošanu un izpaušanu 2. panta pirmajā punktā. Pieejama: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016L0943&qid=1745311842994>

²¹ Eiropas Komisijas skaidrojumi "Consolidated FAQs on the implementation of Council Regulation No 833/2014 and Council Regulation No 269/2014." Izdoti 22.06.2022., pēdējais atjauninājums veikts 28.04.2025., skatīt A sadaļas 1. apakšsadaļa "General Questions" 16. jautājumu, pieejama šeit: https://finance.ec.europa.eu/publications/consolidated-version_en

²² Padomes Regulas (ES) Nr. 833/2014 XL un XLVIII pielikumi; Padomes Regulas (EK) Nr. 765/2006 XXX un XXXI pielikumi.

tehnoloģiju eksportu uz Krieviju vai Baltkrieviju vai izmantošanai Krievijā vai Baltkrievijā. Personai arī jānodrošina, ka šīs prasības īsteno tai piederošas vai tās kontrolē esošas juridiskās personas trešajās valstīs, izņemot, ja tas nav iespējams no personas neatkarīgu iemeslu dēļ.²³

- 3.19. Minētais nozīmē, ka personai ir pienākums ieviest IKS sankciju risku mazināšanai un pārvaldībai. Saskaņā ar Eiropas Komisijas skaidrojumiem, ja tiek konstatēts, ka personas veiktā darījuma rezultātā augstas prioritātes preces pēc to eksporta uz trešajām valstīm ir nonākušas Krievijā vai Baltkrievijā un persona nav ieviesusi atbilstošu IKS, tas var tik uzskatīts par sankciju pārkāpumu.²⁴
- 3.20. Personām, kas pārdod, piegādā, nodod vai eksportē augstas prioritātes preces vai tehnoloģijas uz trešo valsti, ar līgumu ir jāaizliedz preču reeksports uz Krieviju un Baltkrieviju un reeksports izmantošanai Krievijā un Baltkrievijā. Papildus, ar līgumu ir jāaizliedz trešo valstu sadarbības partneriem izmantot tiem nodotās intelektuālā īpašuma tiesības, komercnoslēpumu vai citu informāciju, kas aizsargāta ar intelektuālā īpašuma tiesībām vai ir komercnoslēpums, saistībā ar augstas prioritātes precēm, ko paredzēts tieši vai netieši pārdot, piegādāt, nodot vai eksportēt uz Krieviju vai izmantošanai Krievijā.²⁵

Sankcijām pakļautu preču iegāde un imports no paaugstināta riska valstīm

- 3.21. Sektorālās sankcijas nosaka aizliegumu tieši vai netieši pirkt, importēt vai nodot plaša klāsta sankcijām pakļautas preces, ja to izcelsme ir Krievija vai Baltkrievija vai tās eksportētās no Krievijas vai Baltkrievijas. Aizliegumi attiecas arī uz tehniskās palīdzības, starpniecības pakalpojumu, finansējuma, finansiālas palīdzības un citu pakalpojumu sniegšanu saistībā ar sankcijām pakļautām precēm un tehnoloģijām, un minēto preču un tehnoloģiju nodrošināšanu, ražošanu, apkopi un izmantošanu. Atbilstoši iepriekš norādītajam aizliegums "nodot" preces tulkojams plaši un saskaņā ar Eiropas Komisijas skaidrojumiem²⁶ minētie ierobežojumi jāpiemēro arī gadījumos, kad preces netiek importētas ES vai nešķērso ES teritoriju.
- 3.22. Sektorālās sankcijas preču iegādes vai importa darījumos no paaugstināta riska valstīm var tik pārkāptas tostarp:
- 3.22.1. iegādājoties vai importējot ES sankcijām pakļautas preces, kuras iegādātas no paaugstināta riska valsts komersanta vai eksportētas no paaugstinātas sankciju riska valsts, bet kuru patiesā izcelsmes valsts ir Krievija vai Baltkrievija;
- 3.22.2. sniedzot starpniecības pakalpojumus Krievijas vai Baltkrievijas izcelsmes vai no Krievijas vai Baltkrievijas eksportētu sankcijām pakļautu preču tirdzniecībā uz trešajām valstīm;
- 3.22.3. transportējot Krievijas vai Baltkrievijas izcelsmes vai no Krievijas vai Baltkrievijas eksportētas sankcijām pakļautas preces uz ES vai trešajām valstīm.

Sankcijām pakļautu pakalpojumu sniegšana uz paaugstināta riska valstīm

²³ Padomes Regulas (ES) Nr. 833/2014 12.gb pants, Padomes Regulas (EK) Nr. 765/2006 8.ga pants.

²⁴ ES Komisijas skaidrojumi "Enhanced due diligence for operators manufacturing and/or trading with CHP items" 12 punkts, pieejami: https://finance.ec.europa.eu/document/download/6d765a17-b609-4282-9b99-9afef38bb545_en?filename=fags-sanctions-russia-chp-due-diligence_en.pdf

²⁵ Padomes Regulas (ES) Nr. 833/2014 12.g un 12.ga panti; Padomes Regulas (EK) Nr. 765/2006 8.g pants.

²⁶ ES Komisijas skaidrojumi "Consolidated FAQs on the implementation of Council Regulation No 833/2014 and Council Regulation No 269/2014." Izdoti 22.06.2022., pēdējais atjauninājums veikts 28.04.2025., skatīt D nodaļas 5. sadaļas otro punktu, pieejams: https://finance.ec.europa.eu/document/download/66e8fd7d-8057-4b9b-96c2-5e54bf573cd1_en?filename=fags-sanctions-russia-consolidated_en.pdf

- 3.23. Ir aizliegts tieši un netieši sniegt noteiktus pakalpojumus un noteiktu programmatūru Krievijas valdībai vai jebkādai juridiskajai personai, kas iedibināta Krievijā (tai skaitā ES personu īpašumā vai kontrolē esošām meitas sabiedrībām Krievijā). Tostarp ir aizliegts sniegt grāmatvedības, juridiskos, IT pakalpojumus, kā arī uzņēmuma pārvaldības sistēmu programmatūru un analītiskas programmas. Aizliegta arī atsevišķu minēto pakalpojumu sniegšana Baltkrievijas valdībai un Baltkrievijas valsts iestādēm, kapitālsabiedrībām un aģentūrām.²⁷
- 3.24. Sniedzot sankcijām pakļautus pakalpojumus vai programmatūru paaugstināta riska valsts komersantam, sektorālās sankcijas var tik pārkāptas vai apietas tostarp:
- 3.24.1. ja pakalpojums tiek tieši sniegts Krievijas juridiskās personas mātes, meitas, vai māsas sabiedrībai paaugstināta riska valstī, bet pakalpojumu netieši saņem arī Krievijas juridiskā persona, piemēram, pakalpojums tiek sniegts uzņēmumu grupai, kurā ietilpst Krievijas juridiskā persona;
- 3.24.2. ja programmatūra tiek tieši sniegta Krievijas juridiskās personas mātes, meitas vai māsas sabiedrībai paaugstināta riska valstī, bet programmatūru lieto arī Krievijas juridiskā persona, piemēram, uzņēmuma pārvaldības sistēmu lieto visa uzņēmumu grupa.

Pasākumi sankciju risku mazināšanai un pārvaldīšanai

- 3.25. Pasākumus sankciju risku novērtējuma rezultātā identificēto sankciju risku mazināšanai un pārvaldīšanai ievieš un dokumentē procedūrās, kurās skaidri noteikta pasākumu veikšanas un lēmumu pieņemšanas kārtība. Uzņēmējiem, kas veic darījumus ar sankcijām pakļautām precēm, kuros iesaistīti paaugstināta riska valstu komersanti, atkarībā no darījuma vieda jāievieš un jāpiemēro tādi IKS pasākumi, kā **padziļinātās darījumu partneru un padziļinātās darījumu pārbaudes, preču un pakalpojumu klasifikācijas pārbaudes, preču gala lietotāja pārbaudes un preču izcelsmes ticamības pārbaudes**.
- 3.26. Ieviešot pasākumus sankciju risku pārvaldīšanai, jānosaka darbinieki ar atbilstošām zināšanām, kas ir atbildīgi par konkrētu pasākumu veikšanu un lēmumu pieņemšanu. Uzņēmējam jānodrošina tas, ka atbildīgajām personām ir iespējas regulāri papildināt savas zināšanas sankciju jomā – apmeklēt apmācības un seminārus, iegūt attiecīgus sertifikātus.
- 3.27. Lieliem uzņēmumiem ar augstiem sankciju riskiem var tikt izveidotas formālas sankciju komitejas darbības koordinēšanai starp dažādām struktūrvienībām, kā arī ieviesta audita funkcija. Lietderīgi, ja par IKS atbildīgā persona atskaitās uzņēmuma vadībai, kas savukārt regulāri izvērtē to, vai sankciju riski ir akceptējami.
- 3.28. Jāvērtē iespēja darījumu partneru pārbaūžu veikšanai iegādāties komerciālus rīkus un datubāzes, kuros pieejami saraksti ar juridiskajām personām, kas identificētas, kā sankciju subjektu īpašumā vai kontrolē esošas juridiskās personas, vai ir citādi saistītas ar sankciju subjektiem. Atkarībā no darījumu skaita jāvērtē iespēja automatizēt darījumu partneru pārbaudes pret minētajiem sarakstiem.

²⁷ Padomes Regulas (ES) Nr. 833/2014 5.n pants, Regulas (EK) 765/2006 1.jc pants

"Sarkano līniju" definēšana

3.29. Ieviešot pasākumus sankciju risku pārvaldīšanai, vēlams definēt "sarkanās līnijas" jeb tos darījumus (vai apstākļus), kas rada tik augstu risku uzņēmējam tikt iesaistītam sankciju pārkāpšanā, ko uzņēmējs nevar pārvaldīt, un kuros tāpēc uzņēmējs neiesaistās. Definējot "sarkanās līnijas", uzņēmējam papildus ieteicams konsultēties ar kredītiestādi, ņemot vērā, ka kredītiestāde var atteikties izpildīt ar darījumu saistītos maksājumus, ja ar darījumu tiek vai tikušas pārkāptas kredītiestādes definētās "sarkanās līnijas".

3. tabula: "Sarkano līniju" piemēri

"Sarkano līniju" piemēri darījumos ar paaugstināta riska valstu komersantiem	
▪ Uzņēmējs neveic darījumus ar komersantiem, kuru īpašumtiesību struktūrā ir sankcijām pakļautas fiziskas vai juridiskas personas. ▪ Uzņēmējs neveic darījumus ar komersantiem, kuri atsakās sniegt informāciju par to īpašumtiesību struktūru vai amatpersonām. ▪ Uzņēmējs neveic preču eksporta darījumus ar komersantiem, kuri atsakās sniegt informāciju par preču gala lietotāju vai gala lietojumu. ▪ Uzņēmējs neveic darījumus ar komersantiem, kas saistīti ar Krievijas militāro nozari. ▪ Uzņēmējs veic tikai tādus eksporta darījumus ar sankcijām pakļautām precēm, kuros tas pats organizē sankcijām pakļautu preču transportēšanu gala lietotājam. ▪ Uzņēmējs neeksportē tādas noteiktas sankcijām pakļautas preces uz paaugstināta riska valsti, kurām saskaņā ar uzņēmēja rīcība esošo informāciju nav noieta tirgus galamērķa valstī. ▪ Uzņēmējs neveic preču eksporta vai importa darījumus ar sankcijām pakļautām precēm ar komersantiem, kuru īpašumtiesību struktūrā ir Krievijā iedibināta juridiska persona, kas nodarbojas ar tādu pašu saimniecisko darbību, kā komersants. ▪ Uzņēmējs neveic preču eksporta darījumus ar sankcijām pakļautām precēm ar komersantiem, kuri ir vairumtirgotāji un savas saimnieciskās ietvaros nodarbojas ar preču tirdzniecību uz Krieviju. ▪ Uzņēmējs neveic preču importa darījumus ar sankcijām pakļautām precēm ar komersantiem, kuri atsakās sniegt informāciju un dokumentus, kas pamato preču izcelsmi.	

Pasākumi mērķēto finanšu sankciju risku mazināšanai un pārvaldīšanai

3.30. Ieviešot pasākumus mērķēto finanšu sankciju risku pārvaldīšanai, procedūrās definē tos darījumu partnerus (un citas darījumos ieinteresētās puses), kuriem jāveic padziļinātās darījumu partneru pārbaudes. Uzņēmējiem, kas veic darījumus ar paaugstināta riska valstu, Krievijas vai Baltkrievijas komersantiem, **padziļinātās darījumu partneru pārbaudes ir jāveic gan tiešajiem darījumu partneriem, gan darījumos netieši iesaistītajiem paaugstināta riska valstu, Krievijas vai Baltkrievijas komersantiem, tostarp preču nosūtītājiem, saņēmējiem, uzglabātājiem, gala lietotājiem vai ražotājiem, pakalpojumu gala saņēmējiem, maksājumu veicējiem vai saņēmējiem.** Darījumu partneru padziļinātās pārbaudes rezultāti jādokumentē un jāuzglabā.

Padziļinātās darījumu partneru pārbaudes

3.31. Padziļinātās darījumu partneru pārbaudes ietvaros tiek iegūta un novērtēta informācija par komersanta īpašumtiesību struktūru un amatpersonām vai citām personām, kuru īpašumā vai kontrolē komersants atrodas, lai pārliecinātos, ka komersants nav

sankciju subjekts – tas nav iekļauts mērķēto finanšu sankciju sarakstos un tieši vai netieši neatrodas mērķētu finanšu sankciju sarakstos iekļautu personu īpašumā vai kontrolē.

- 3.32. Labā prakse ir informāciju iegūt, prasot darījumu partnerim aizpildīt tā dēvētās “pazīsti savu klientu” vai “pazīsti savu piegādātāju” anketas (anketas), kurās tiek prasīts norādīt darījumu partnera reģistrācijas datus, informāciju par darījuma partnera īpašumtiesību struktūru, patiesajiem labuma guvējiem un amatpersonām, kā arī citu informāciju, piemēram informāciju par darījumu partnera saimnieciskās darbības veidiem, galvenajiem sadarbības partneriem, tostarp preču gala lietotājiem vai ražotājiem. Ja uzticamos publiskajos informācijas avotos (piemēram, publiskajos reģistros) nav iespējams pārliecināties par iesniegtās informācijas patiesumu, darījumu partnerim prasa iesniegt arī tā reģistrācijas dokumentus un nepieciešamības gadījumā citu pārbaudei nepieciešamo informāciju, piemēram, gada pārskatus.
- 3.33. Aizpildītajās anketās un iesniegtajos dokumentos norādīto informāciju salīdzina tostarp ar publiskajos reģistros pieejamo informāciju, kā arī ar citos publiski pieejamos avotos, piemēram, darījuma partnera tīmekļa vietnē vai rakstos presē, lai pārliecinātos, ka informācija aizpildītajās anketās ir patiesa un darījumu partneris nav citādi saistīts ar sankciju subjektiem. Informācijas trūkuma vai neskaidrību gadījumā darījumu partnerim prasa iesniegt papildu informāciju vai skaidrojumus.
- 3.34. Darījumu partneri, to īpašniekus, īpašumtiesību struktūras ķēdē iesaistītās juridiskās un fiziskās personas, amatpersonas un citas saistītās personas pārbauda pret mērķēto finanšu sankciju sarakstiem, izmantojot publiski pieejamus²⁸ vai komerciālus pārbaudz rīkus.
- 3.35. Uzņēmēji ar augstākiem sankciju riskiem var izmantot komerciālas datubāzes, kurās iespējams veikt darījumu partneru pārbaudi pret mērķēto finanšu sankciju sarakstiem (skrīningu) pret dažādiem starptautiskajiem un valstu nacionālajiem sankciju sarakstiem, kā arī sarakstiem, kuros identificētas juridiskas personas, kas atrodas sankciju sarakstos iekļautu personu īpašumā vai kontrolē, un personas, kas citādi saistītas ar sankciju sarakstos iekļautām personām. Atkarībā no uzņēmēja sankciju riskiem, kā arī darījumu partneru un darījumu skaita, jāvērtē iespēja darījumu partneru skrīningu automatizēt un veikt regulāri, piemēram, vienreiz diennaktī vai pirms katra darījuma, tostarp nodrošinot darījuma bloķēšanu sakritības rezultātā. Konkrētu rīku izvēle ir uzņēmēja lēmums, kas izriet no sankciju risku novērtējuma un identificētajiem sankciju riskiem.
- 3.36. Pārbaudes laikā iegūto informāciju par darījumu partneri un darījumu apkopo un novērtē, vai potenciālajā darījumā nav saskatāmas **mērķēto finanšu sankciju riska indikatoros** aprakstītās pazīmes, kas norāda uz paaugstinātu risku pārkāpt mērķētas finanšu sankcijas. Riska indikatoru konstatēšana pati par sevi nenozīmē, ka, sadarbojoties ar darījuma partneri, tiks pārkāptas mērķētas finanšu sankcijas. Ja tiek konstatētas mērķēto finanšu sankciju riska indikatoros aprakstītās sankciju riska pazīmes, jāvērtē vai pieejamā informācija sniedz pietiekami pamatotu pārliecību, ka sankcijas netiks pārkāptas. Pārbaudes rezultātā pieņem lēmumu stāties vai nestāties darījumā ar darījumu partneri.

²⁸ Skatīt sadaļā 4. nodaļas “Noslēguma jautājumi” sadaļā “Noderīgi informācijas avoti un rīki”.

- 3.37. Darījumu partneru padziļinātās pārbaudes veic pirms darījumu attiecību uzsākšanas un tās periodiski atkārto, piemēram, pēc grozījumiem sankciju regulējumā, mainoties līgumattiecībām un darījuma apstākļiem (piegādes nosacījumiem, gala saņēmējam, preču vai pakalpojuma veidam u.c.) vai mainoties informācijai par darījuma partneri. **Pārbaudes laikā iegūto informāciju, pārbaudes rezultātus un pieņemtos lēmumus dokumentē un uzglabā.** Arī negatīvs apstāklis (piemēram, tas, ka persona nav iekļauta sankciju sarakstos) ir jādokumentē.

4. tabula: Mērķēto finanšu sankciju riska indikatori

Mērķēto finanšu sankciju riska indikatori
<u>Ar īpašumtiesību struktūru un kontroli saistīti risku indikatori</u> ▪ Darījuma partnerim ir juridiski un ekonomiski nepamatoti sarežģīta īpašumtiesību struktūra, īpašumtiesību struktūrā tiek izmantoti trasti, čaulas uzņēmumi. ▪ Īpašumtiesību struktūrā akcionārs ir sankciju subjekts, sankciju subjekta radnieks vai ar sankciju subjektu cieši saistīta persona (biznesa partneris, ilggadējs darbinieks), par ko pieejama publiska informācija. ▪ Publiskajos reģistros nav pieejama informācija par darījumu partnera īpašniekiem, piemēram uzņēmums ir slēgta akciju sabiedrība, un darījumu partneris nesniedz pamatojošos dokumentus, piemēram izrakstus no reģistriem. ▪ Pēc sankciju pret Krieviju stāšanās spēkā, mainījušies darījumi partneru īpašnieki. ▪ Darījumu partnera valdē vai padomē ir sankciju subjekts. ▪ Darījuma partnera pašreizējie vai vēsturiskie īpašnieki, patiesie labuma guvēji, amatpersonas vai kontaktpersonas ir vai ir bijuši saistīti ar sankciju subjektiem. ▪ Darījumu partneris norādīts sankciju subjekta iekļaušanas ES mērķēto finanšu sankciju sarakstos pamatojumā. ▪ Darījumu partneris ir iekļauts citu valstu sankcijās un iekļaušanas pamatojumā norādīts, ka tas saistīts ar sankciju subjektu. <u>Ar uzņēmuma darbību saistīti risku indikatori</u> ▪ Darījumu partneris dibināts, uzsācis aktīvu darbību, vai mainījis uzņēmējdarbības veidu pēc 2022. gada 24. februāra. ▪ Darījumu partneris atrodas valstī, kur nav liela krievvalodīgo minoritāte, bet darījumu partnera kontaktpersonas vai amatpersonas ir Krievijas pilsoņi vai rezidenti, komunicē krieviski, lieto Krievijas (publiskos) domēnos reģistrētas e-pasta adreses. ▪ Darījumu partnerim vai tā īpašniekiem nav vai ir minimāla klātbūtne internetā. ▪ Darījumu partnera amatpersonas nekad nav pieejamas, komunikācija notiek tikai ar darbinieku vai pilnvarotu personu. ▪ Darījumu partnera tīmekļvietne ir nesen izveidota, nekvalitatīva vai reģistrēta Krievijas vai Baltkrievijas domēnu reģistros. ▪ Darījumu partnera tīmekļvietnē vai citur pieejama informācija, ka tas sadarbojas ar sankciju subjektiem vai vispārīgi ar Krieviju. ▪ Darījumu partnera adrese sakrīt ar ES mērķēto finanšu sankciju sarakstos iekļautas personas adresi. ▪ Darījumu partnera adresē reģistrēti daudzi uzņēmumi, vai uzņēmumu dibināšanas pakalpojumu sniedzējs. ▪ Darījumu partnera adrese nav paredzēta konkrētajam uzņēmējdarbības veidam, tā piemēram ir daudzdzīvokļu māja. ▪ Darījumu partneris izmanto Krievijā reģistrētu kontakttālruni.

- Darījuma partnera norādīto kontakttālruni vai e-pastu izmanto personas, kas saistītas vai sadarbojas ar sankciju subjektiem.
- Darījuma partneris darbojas kā starpnieks vai aģents un nesniedz informāciju par sadarbības partneriem.

Pasākumi sektorālo sankciju risku mazināšanai un pārvaldīšanai

3.38. Ieviešot pasākumus sektorālo sankciju risku pārvaldīšanai, procedūrās definē tos darījumu veidus, kuriem jāveic konkrēti sankciju risku pārvaldīšanas pasākumi. Uzņēmējiem, kas veic darījumus ar paaugstināta riska valstu komersantiem, jāveic ar darījumu saistīto preču un pakalpojumu klasifikācijas pārbaudes. Ja ar darījumu saistītās preces vai pakalpojumi ir pakļauti sankcijām, darījums uzskatāms par darījumu ar paaugstinātu sankciju risku, un tam jāveic padziļinātā darījuma pārbaude.

Preču un pakalpojumu klasifikācijas pārbaudes

3.39. Lai noteiktu, vai preces, ko uzņēmējs iegādājas, importē, ražo, tirgo, eksportē vai transportē darījumos ar paaugstināta riska valstu komersantiem, nav sankcijām pakļautas preces, procedūrās jāievieš preču klasifikācijas pārbaudes. Informāciju par preču klasifikāciju sākotnēji var iegūt no darījumu partnera, no kura prece iegādāta. Iegūto informāciju par preču klasifikāciju patstāvīgi jāpārbauda, lai pārliecinātos par to, ka klasifikācija ir korekta. Tostarp jāpārbauda, vai iepriekš identiskas vai līdzīgas preces nav tikušas klasificētas citādi. Pašu ražoto preču klasifikācija jāveic patstāvīgi. Lai pārliecinātos, ka preces nav pakļautas sankcijām, tostarp nepieciešams veikt 5. tabulā norādītās klasifikācijas pārbaudes.

5. tabula: Preču klasifikācijas pārbaudes

Darījumu veids	Preču klasifikācijas pārbaude
Ar preču importu un eksportu saistīti darījumi	Preču KN klasifikācijas pārbaude un pārbaude, vai preču KN kods nav iekļauts kādā no regulas 833/2014 vai 765/2006 pielikumiem
Ar preču eksportu saistīti darījumi	Pārbaude, vai preces nav iekļautas kādā no Regulas Nr. 2021/821 pielikumiem (nav uzskatāmas par divējāda lietojuma precēm)
Ar preču eksportu saistīti darījumi	Pārbaude, vai preces nav iekļautas Regulas Nr. 833/2014 VII pielikumā vai Regulas Nr. 765/2006 Va pielikumā

3.40. Preču KN klasifikācijas pārbaudes veikšanai var tostarp lietot VID Integrēto tarifu vadības sistēmu (ITVS).²⁹ Ja, veicot preču klasifikācijas pārbaudi, rodas šaubas par pareizo preču KN klasifikāciju, iespējams konsultēties ar VID Muitas pārvaldi, piemēram, lūdzot izsniegt "saistošu izziņu par tarifu".³⁰

3.41. Ja rodas šaubas par to, vai preces ir uzskatāmas par divējāda lietojuma precēm vai precēm, kas iekļautas Regulas Nr. 833/2014 VII pielikumā vai Regulas Nr. 765/2006 Va pielikumā, iespējams konsultēties ar Ārlietu ministrijas Stratēģiskas nozīmes preču eksporta kontroles nodaļu.³¹

3.42. Ja tiek konstatēts, ka preces ir sankcijām pakļautas preces, jānosaka, kādi sektorālajās sankcijās noteiktie aizliegumi attiecas uz konkrētajām precēm un ar tām saistītajiem darījumiem, piemēram, importa vai eksporta aizliegums, aizliegums sniegt ar precēm

²⁹ Pieejama: <https://www.vid.gov.lv/lv/integreta-tarifa-vadibas-sistema-taric>

³⁰ Vairāk informācijas skatīt: <https://www.vid.gov.lv/lv/saistosa-izzina-par-tarifu>

³¹ Kontaktinformācija pieejama: <https://www.mfa.gov.lv/lv/filiale/strategiskas-nozimes-precu-eksporta-kontroles-nodala>

saistītu tehnisko palīdzību, finansējumu vai finansiālu palīdzību. Jāsaprot, kurus darījumus būtu aizliegts veikt, ja darījumu partneris būtu Krievijas vai Baltkrievijas komersants, vai preču izcelsmes vai galamērķa valsts būtu Krievija vai Baltkrievija. Par precēm piemērojamo aizliegumu tvērumu iespējams konsultēties ar FID.³²

- 3.43. Ja darījums ar paaugstināta riska valstu komersantu ir saistīts ar sankcijām pakļautām precēm, ir **jāveic padziļinātās darījumu pārbaudes**, lai gūtu pietiekamu pārliecību par to, ka eksporta darījumos sankcijām pakļautas preces netiks novirzītas uz Krieviju vai Baltkrieviju un importa darījumos sankcijām pakļautu preču izcelsmes vai eksporta valsts nav Krievija vai Baltkrievija.
- 3.44. Sniedzot pakalpojumus paaugstināta riska valstu komersantiem, jāpārbauda, vai sniegtais pakalpojums nav klasificējams kā sankcijām pakļauts. Īpaša uzmanība jāpievērš tam, vai pakalpojums nav Regulas Nr. 833/2014 5.n pantā uzskatīts pakalpojums, ko aizliegts tieši vai netieši sniegt Krievijas valdībai un juridiskām personām, kas iedibinātas Krievijā.³³
- 3.45. Sniedzot programmatūru paaugstināta riska valstu komersantiem, jāpārbauda, vai programmatūra nav klasificējama kā sankcijām pakļauta programmatūra saskaņā ar Regulas Nr. 833/2014 5.n pantu un XXXIX pielikumu, kuru aizliegts tieši vai netieši sniegt Krievijas valdībai un juridiskām personām, kas iedibinātas Krievijā.³⁴
- 3.46. Ja, veicot darījumu ar paaugstināta riska valstu komersantu, tam tiek sniegts sankcijām pakļauts pakalpojums vai programmatūra, darījumam ir jāveic padziļināta darījumu pārbaude, lai gūtu pietiekamu pārliecību par to, ka pakalpojums netiek netieši sniegts vai programmatūra netiek netieši darīta pieejama Krievijas komersantam vai Krievijas valdībai.

Padziļinātās darījumu pārbaudes

- 3.47. Padziļināta darījuma pārbaude jāveic, ja darījums ar paaugstināta riska valstu komersantiem saistīts ar sankcijām pakļautām precēm vai pakalpojumiem. Padziļinātās darījuma pārbaudes ietvaros tiek iegūti darījumu dokumenti un informācija par darījumu, tostarp transporta dokumenti, muitas deklarācijas, informācija par preču transportēšanas maršrutu, transporta veidiem. Ar preču importu saistītos darījumos tiek veikta **preču izcelsmes ticamības pārbaude**, iegūstot un pārbaudot informāciju un dokumentus, kas pamato preču izcelsmi. Ar preču eksportu saistītos darījumos tiek veikta **preču gala lietotāja pārbaude**, iegūstot un pārbaudot informāciju par preču gala lietotāju un gala lietojumu. Iegūto informāciju apkopo un novērtē, vai potenciālajā darījumā nav saskatāmas **sektorālo sankciju riska indikatoros** aprakstītās pazīmes, kas norāda uz paaugstinātu risku pārkāpt sektorālās sankcijas.

Preču izcelsmes ticamības pārbaude

- 3.48. Lai noteiktu, vai sankcijām pakļautas preces, kas darījuma ietvaros tiek iegādātas, importētas, nodotas vai transportētas no paaugstināta riska valsts, nav Krievijas vai Baltkrievijas izcelsmes vai no Krievijas vai Baltkrievijas eksportētas preces un uz tām

³² Kontaktinformācija pieejama: <https://sankcijas.fid.gov.lv/kontakti>

³³ Saskaņā ar Regulas (EK) 765/2006 1.jc pantu aizliegta arī atsevišķu minēto pakalpojumu sniegšana Baltkrievijas valdībai un Baltkrievijas valsts iestādēm, kapitālsabiedrībām un aģentūrām.

³⁴ Saskaņā ar Regulas (EK) 765/2006 1.jc pantu aizliegta arī noteiktu programmatūru nodrošināšana Baltkrievijas valdībai un Baltkrievijas valsts iestādēm, kapitālsabiedrībām un aģentūrām.

neattiecas sektorālo sankciju aizliegumi, procedūrās jāievieš un jāveic preču izcelsmes ticamības pārbaudes.

- 3.49. Darījumu partnerim jāprasa iesniegt preču izcelsmes sertifikātu un citus dokumentus, piemēram, ražotāja sertifikātus, kvalitātes sertifikātus un apliecinājumus, kas pamato preču izcelsmi. Iegūto informāciju jāsalīdzina publiskos avotos pieejamo informāciju, lai pārliecinātos, ka informācija ir patiesa, tostarp - pārbaudot vai norādītais preču ražotājs ražo tāda veida un kvalitātes preces un vai publiski nav pieejama informācija par sankciju apiešanu saistībā konkrētajām precēm. Papildus jāpārliecinās, ka preces netiek eksportētas no Krievijas vai Baltkrievijas, piemēram, prasot darījumu partnerim iesniegt preču eksporta deklarāciju.

Preču gala lietotāja pārbaude

- 3.50. Lai gūtu pārliecību par to, ka sankcijām pakļautas preces, kas darījuma ietvaros tiek pārdotas, piegādātas, nodotas vai eksportētas uz paaugstināta riska valsti, netiks novirzītas gala lietotājam vai gala lietojumam Krievijā vai Baltkrievijā, tādējādi pārkāpjot sektorālajās sankcijās noteiktos aizliegumus, procedūrās jāievieš un jāveic preču gala lietotāja un gala lietojuma pārbaudes.
- 3.51. Darījumu partnerim jāprasa iesniegt dokumentus un informāciju, kas identificē preču gala lietotāju un preču gala lietojuma valsti. Tostarp var prasīt sniegt preču gala lietotāja parakstītus apliecinājumus, kuros, cita starpā, norādīts preču gala lietojums jeb preču iegādes mērķis.
- 3.52. Iegūto informāciju jāsalīdzina ar publiskos avotos pieejamo informāciju, lai pārliecinātos, ka informācija ir patiesa, tostarp pārbaudot, vai norādītais preču gala lietotājs (vai ar to saistītas juridiskās personas) identiskas vai līdzīgas preces netirgo Krievijā vai Baltkrievijā. Ja gala lietotājs norāda, ka preces tiks izmantotas kā izejmateriāls citu preču ražošanā, pārbauda publisko informāciju par to vai gala lietotājs ražo tāda veida preces, kuru ražošanā nepieciešami eksportētie izejmateriāli, kā arī pārbauda, vai ar preču gala lietotāju saistītas juridiskās personas (piemēram, grupas uzņēmumi) Krievijā vai Baltkrievijā neražo preces, kurās tiek izmantoti eksportētie izejmateriāli.

Sektorālo sankciju riska indikatoros aprakstīto sankciju pārkāpšanas pazīmju identificēšana

- 3.53. Padziļinātās darījumu pārbaudes laikā iegūto informāciju par darījumu, tostarp informāciju par preču izcelsmi (importa darījumos) un informāciju par preču gala lietotāju (eksporta darījumos), kā arī padziļinātās darījumu partneru pārbaudes ietvaros iegūto informāciju novērtē, lai noteiktu, vai darījumā nav saskatāmas sektorālo sankciju riska indikatoros aprakstītās sankciju pārkāpšanas pazīmes. Riska indikatoru konstatēšana pati par sevi nenozīmē, ka, iesaistoties darījumā, tiks pārkāptas sektorālās sankcijas. Ja tiek konstatētas sankciju apiešanas pazīmes, jāvērtē, vai pieejamā informācija sniedz pietiekami pamatotu pārliecību, ka sankcijas netiks pārkāptas. Nepieciešamības gadījumā darījumu partnerim pieprasa papildu informāciju vai skaidrojumus.

6. tabula: Sektorālo sankciju riska indikatori

Sektorālo sankciju riska indikatori darījumos ar sankcijām pakļautām precēm

Ar preču klasifikāciju saistīti risku indikatori

- Darījumu partneris lūdz preču transporta dokumentos un rēķinos nenorādīt KN kodu, vai lūdz norādīt citu KN kodu, vai neatbilstošu preču aprakstu.
- Darījumus partneris nesniedz informāciju, kas pamato tā ražoto vai tirgto preču klasifikāciju.

Ar preču izcelsmi saistīti risku indikatori

- Preču izcelsmes valstī tāda veida un kvalitātes preces netiek iegūtas vai ražotas.
- Darījumu partneris izvairās sniegt informāciju par preču ražotāju.
- Darījumu partneris izvairās sniegt izcelsmi pamatojošus dokumentus.
- Darījumu partneris dibināts, uzsācis aktīvu darbību, vai mainījis uzņēmējdarbības veidu pēc sektorālo sankciju stāšanās spēkā.
- Eksportētājs pārpako no ražotāja iegādātas preces.

Ar preču gala lietojumu saistīti risku indikatori

- Darījumu partneris izvairās sniegt informāciju par preču gala lietotāju.
- Darījumu partneris, kuram jāveic sankcijām pakļauto preču imports (laišana brīvā apgrozībā), saņēmējvalstī nav reģistrēts attiecīgās valsts reģistros (piemēram, pievienotās vērtības nodokļa reģistrā) vai nav saņēmis nepieciešamās atļaujas, lai importētu attiecīgās preces.
- Darījumu partneris vai ar to saistītie uzņēmumu nodarbojas vai ir nodarbojušies ar sankcijām pakļauto preču tirdzniecību vai pakalpojumu sniegšanu Krievijā vai Baltkrievijā (piemēram, izmantojot internetveikalu vai piedāvājot preces vai pakalpojumus tīmekļvietnē).
- Darījumu partneris ir nesen dibināts vai ilgu laiku nav nodarbojies ar saimniecisko darbību.
- Darījumu partneris vēlas veikt darījumu uz priekšapmaksas nosacījumiem un ir gatavs iegādāties preci par nesamērīgi augstu cenu vai lielos apjomos.
- Darījumu partneris pats uzņemas transportēt preci un izvairās norādīt informāciju par piegādes vietu, vai norādītā informācija par piegādes vietu nesakrīt ar informāciju, ko tiek lūgts norādīt transporta dokumentos.
- Darījumu partneris pēdējā brīdī liek mainīt informāciju par preču piegādes vietu transporta dokumentos un instrukcijās.
- Darījuma partneris izvairās sniegt preču importa deklarāciju.
- Darījumā ir iesaistīts starpnieks, kurš maksājumu garantēšanai izmanto akreditīvus (*back-to-back letters of credit*).
- Darījumu partnera kontaktpersonai trūkst zināšanu par preci.
- Darījumu partneris ir iekļauts citu valstu sankcijās un iekļaušanas pamatojumā norādīts, ka darījumu partneris iesaistīts darbībās, kas saistītas ar sankciju apiešanu.
- Darījumu partneris pirms sektorālo sankciju stāšanās spēkā preces piegādāja uz Krieviju.
- Preču piegādes adresē nav iespējams pieņemt preces.
- Preču gala lietotājam nav tehniskas kapacitātes, zināšanas vai spējas izmantot preci.
- Preču gala lietotājs ir loģistikas, transporta vai ekspedīcijas pakalpojumu sniedzējs.
- Preču gala lietotājs ir fiziska persona, bet iegādājas preces lielā apjomā, vai preces, kas nav paredzētas lietošanai mājāsaimniecībā (piemēram, industriālās preces).
- Preču piegādes vieta galamērķa valstī ir brīvās tirdzniecības zona, noliktava, osta vai lidosta.
- Preču piegādes vieta galamērķa valstī atrodas vietā, kur pieejami preču transporta zemes, jūras vai gaisa ceļi uz Krieviju vai Baltkrieviju, piemēram, kursē kuģi.
- Preču piegādes vieta ir tuvu Krievijas vai Baltkrievijas robežai.
- Preču transportēšanas maršruts ir neskaidrs vai ekonomiski nepamatots.

- Precēm galamērķa valstī nav noieta tirgus.

3.54. Padziļinātās darījumu pārbaudes veic gan pirms darījuma uzsākšanas, gan arī nepieciešamības gadījumā pēc darījuma pabeigšanas, saņemot preču piegādi apliecinošus dokumentus, piemēram, importa deklarāciju preču gala lietojuma valstī. **Pārbaudes laikā iegūto informāciju, pārbaudes rezultātus un pieņemtos lēmumus dokumentē un uzglabā.**

IKS pasākumu pārskatīšana un atjaunināšana

3.55. IKS ir nepieciešams periodiski (vēlams ne retāk kā reizi trijos gados) pārskatīt un atjaunot, tostarp atkārtoti veicot sankciju risku novērtējumu, lai nodrošinātu to, ka laicīgi tiek identificēti jauni sankciju riski, kas ilgākā laika periodā var rasties ārēju vai iekšēju apstākļu vai procesu izmaiņu rezultātā.

3.56. Ja notiek būtiskas izmaiņas sankciju normatīvajā regulējumā vai uzņēmēja saimnieciskajā darbībā, kā rezultātā var strauji pieaugt esošie vai rasties jauni sankciju riski, nepieciešams veikt ārpuskārtas sankciju risku novērtējumu un IKS pasākumu pārskatīšanu.

4. Noslēguma jautājumi

Efektīvas sadarbības ar kredītiestādēm priekšnosacījumi

- 4.1. Kredītiestādēm ir svarīgi pārliecināties, ka uzņēmējs izprot savus sankciju riskus, un spēj izskaidrot, kādi pasākumi tiek veikti, lai šos riskus pārvaldītu. Uzņēmējam ir jāspēj kredītiestādei parādīt, ka izstrādātā IKS nav formāls vai tipveida dokuments, bet atbilst uzņēmēja riska profilam.
- 4.2. Lai labāk izprastu uzņēmēja pieeju sankciju riskiem, kredītiestāde var lūgt interviju ar uzņēmuma atbildīgajām personām. Kredītiestādes sagaida, ka par sankciju risku pārvaldīšanu atbildīgās personas ir kompetentas sankciju jomā un orientējas uzņēmuma darbības specifiskā (piemēram, muitas un loģistikas procesu niansēs).
- 4.3. Kredītiestādēm ir svarīgi gūt pārliecību, ka uzņēmējs ir:
 - 4.3.1. definējis un ieviesis skaidrus pasākumus sankciju risku pārvaldīšanai;
 - 4.3.2. noteicis konkrētas par sankciju risku pārvaldīšanu atbildīgās personas un šo personu pienākumus;
 - 4.3.3. skaidri definējis procesus, kritērijus un informācijas avotus darījumu partneru un darījumu pārbaudēm;
 - 4.3.4. skaidri definējis "sarkanās līnijas" jeb definējis tos darījumus un apstākļus, kuriem pastāvot uzņēmējs darījumu neveic;
 - 4.3.5. ieviesis procesus, kā sekot līdzi aktualitātēm sankciju jomā, tostarp, kā rīkoties, kad tiek ieviestas jaunas sankcijas.
- 4.4. Kredītiestādes sagaida, ka veicot darījumu partneru un darījumu pārbaudes, uzņēmējs nepaļaujas vienīgi uz sadarbības partneru formāliem apliecinājumiem vai klienta anketām. Nav pieņemama "apzinātas neredzēšanas" pieeja.
- 4.5. Uzņēmējam ir jāspēj kredītiestādei parādīt, ka darījumu partneru un darījumu pārbaudēm ir ieviesta skaidra procedūra, kuras ietvaros tiek veiktas mērķtiecīgas darbības, lai, izmantojot definētus informācijas avotus un rīkus, iegūtu noteiktu

darījuma pārbaudei nepieciešamo informāciju. Piemēram, procedūrā tiek paredzēts, ka veicot gala lietotāja pārbaudi, noteiktos definētos interneta resursos tiek izpētīti gala lietotāja adreses ielas skata fotoattēli.

- 4.6. Kredītiestādes sagaida, ka uzņēmējiem ir definētas skaidras "sarkanās līnijas". Piemēram, ja procedūrā noteikto informāciju par darījuma partneri nav iespējams iegūt minimālā definētā apmērā, uzņēmējs darījumu neveic.
- 4.7. Ja kredītiestāde novērtē darījumu partneru un darījumu izpētes dokumentācijas kvalitāti kā augstu un gūst pārliecību, ka uzņēmējs pats korekti izprot un pārvalda savai uzņēmējdarbībai piemītošos sankciju riskus, tā var attiecīgi pielāgot savus pasākumus. Piemēram, neveikt katra darījuma padziļinātu pārbaudi, bet veikt pārbaudes izlases kārtībā, tādējādi ātrāk nodrošinot darījumu izpildi.
- 4.8. Norēķinu veikšanu paātrinās arī uzņēmēja spēja kredītiestādei operatīvi iesniegt darījuma dokumentus. Piemēram, kad noteiktam darījumam nepieciešama kompetentās iestādes atļauja, uzņēmējam tā jāsaņem laicīgi un jāiesniedz kredītiestādei pirms darījuma veikšanas.
- 4.9. Kredītiestādēm var būt saistošas un tās var ievērot arī Amerikas Savienoto Valstu (ASV), Apvienotās Karalistes un citu valstu sankcijas. Tāpēc kredītiestāde var prasīt arī tās klientam darījumos ievērot šādas citu valstu sankcijas. Uzņēmējam jāņem vērā, ka uz darījumiem ar ASV izcelsmes precēm vai precēm, kas satur ASV izcelsmes komponentes vai izejmateriālus, varētu attiekties ASV noteiktie preču un tehnoloģiju eksporta un reeksporta ierobežojumi, par kuru neievērošanu uzņēmējam var iestāties atbildība saskaņā ar ASV tiesību aktiem.³⁵
- 4.10. Uzņēmējam, kura saimnieciskā darbība pilnībā vai daļēji saistīta ar augstas prioritātes, militāru vai divējāda lietojuma preču tirdzniecību, jāņem vērā, ka norēķinu pieejamība var būt tieši atkarīga no tā, vai uzņēmējam ir veikts sankciju risku novērtējums un izveidota efektīva IKS. Tomēr arī šādā gadījumā jāņem vērā, ka norēķini par šāda veida preču piegādi var netikt atļauti, ja kredītiestādes ieskatā tie radīs augstus un nepārvaldāmus sankciju riskus.
- 4.11. Kredītiestādes vērtē uzņēmēju norēķinu izsekojamību. Dažāda veida, nepamatoti sarežģītas norēķinu kārtības izmantošana var radīt aizdomas par sankciju apiešanu. Šādos gadījumos kredītiestādes var atteikt darījumu vai izbeigt darījuma attiecības ar uzņēmēju.
- 4.12. Visbeidzot, uzņēmējam jāņem vērā, ka kredītiestādēm ir dažādi biznesa modeļi. Kredītiestādes, kuru biznesa modelis nav saistīts ar darījumiem ar paaugstināta riska valstīm, var attiekties apkalpot darījumus un uzņēmējus, kuru darbībai piemīt paaugstināts sankciju risks. Arī kredītiestādes, kuras specializējas darījumu ar paaugstināta riska valstīm apkalpošanā, var noteikt ierobežojumus un specifiskas prasības noteiktiem maksājumiem. Augsts sankciju risks nozīmē arī riska cenu, ko kredītiestāde var ierēķināt pakalpojuma cenā. Tādēļ uzņēmējam jāvērtē, kura kredītiestāde vislabāk atbilst viņa uzņēmējdarbības profilam. Informāciju par to, kāda profila klientus un darījumus kredītiestādes apkalpo, iespējams iegūt kredītiestāžu tīmekļvietnēs vai sazinoties ar tām.

³⁵ ASV Tirdzniecības departamenta Rūpniecības un drošības biroja Eksporta administrēšanas noteikumi (Export Administration Regulations - EAR), pieejami: <https://www.bis.gov/regulations/ear>

Noderīgi informācijas avoti un rīki

4.13. Meklēšana sankciju sarakstos:³⁶

Rīks	Sankciju saraksti
FID sankciju meklētājs	Latvijas Republikai (LV) saistošie Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO), ES un LV nacionālie mērķēto finanšu sankciju saraksti
ES sankciju karte	ES mērķēto finanšu sankciju saraksti un informācija par ES sankciju režīmiem
Open Sanctions	Dažādu valstu sankciju saraksti, tostarp ANO un ES saraksti
OFSI sankciju meklētājs	Apvienotās karalistes mērķēt finanšu sankciju saraksts
OFAC sankciju meklētājs	ASV Valsts kases Ārvalstu aktīvu kontroles biroja (OFAC) saraksts
ASV konsolidētais meklētājs	Konsolidēts personu, attiecībā uz kurām ASV piemēro eksporta un reeksporta ierobežojumus, saraksts

4.14. Citi rīki:

Rīks	Apraksts
ITVS	VID Integritāte tarifa vadības sistēma
War Sanctions	Informācija par Krievijas agresijas sponsoriem un atbalstītājiem, kā arī ārvalstu izcelsmes precēm, ko Krievija izmanto ieroču ražošanā
Trade Integrity Project	Trešo valstu komersantu, kas piegādājuši augstas prioritātes preces Krievijai no 2023, saraksts

4.15. Tīmekļvietnes:

Saite	Apraksts
FID sankciju tīmekļvietne	FID sankciju tīmekļvietne
VID Muitas pārvalde	VID Muitas pārvaldes tīmekļvietnes sadaļa sankcijām
Eiropas Komisija	Eiropas komisijas tīmekļvietnes sadaļa par sankcijām
ES sankciju palīdzības portāls	ES sankciju palīdzības portālā maziem un vidējiem uzņēmumiem tiek sniegta palīdzība sankciju izpildē, tostarp iespējams uzdot jautājumus par sankciju izpildi ³⁷

4.16. Vadlīnijas un skaidrojumi:

Autors	Nosaukums
FID	"Sektorālo un mērķēto sankciju apiešanas indikatori"
	"Nacionālais NILLTPF risku novērtēšanas ziņojums par 2020.-2022. gadu"
	"Sankcijām pakļautu valsts amatpersonu kontroles vērtēšana (2025)"
Eiropas Komisija	"Guidance for EU operators: Implementing enhanced due diligence to shield against Russia sanctions circumvention"
	"Enhanced due diligence for operators manufacturing and/or trading with CHP items"
	"Commission consolidated FAQs on the implementation of Council Regulation No 833/2014 and Council Regulation No 269/2014"

³⁶ Latvijas Republikai tieši saistošas ir Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO), ES un Latvijas Republikas nacionālās sankcijas.

³⁷ Vairāk informācijas skatīt: <https://sankcijas.fid.gov.lv/aktualitates/izveidots-es-sankciju-palidzibas-dienests-mazo-un-videjo-uznemumu-atbalstam>

ES Padome	"Restrictive measures (Sanctions) - Update of the EU Best Practices for the effective implementation of restrictive measures"
ES un G7	"Preventing Russian export control and sanctions evasion - Updated guidance for industry"
OTSI ³⁸	"Countering Russian sanctions evasion - guidance for exporters"

4.17. ES trauksmes celšanas rīks:

Nosaukums	Apraksts
ES sankciju trauksmes celšanas rīks	ES sankciju trauksmes celšanas rīks ļauj iesniegt anonīmus ziņojumus Eiropas Komisijai par sankciju pārkāpumiem

³⁸ "Office of Trade Sanctions Implementation" – Apvienotās Karalistes kompetentā iestāde tirdzniecības sankciju izpildes jautājumos